

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МВС УКРАЇНИ

У статті розглянуто завдання професійної підготовки майбутніх офіцерів підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ та проаналізовано можливі шляхи її покращення, а також визначено необхідність оволодіння професійними вміннями для боротьби з різними проявами тероризму та виконання службово-бойових завдань в екстремальних умовах.

Ключові слова: професійна підготовка, офіцер підрозділу спеціального призначення, внутрішні війська, терористична загроза, професійні уміння.

В статье рассмотрены задачи профессиональной подготовки будущих офицеров подразделений специального назначения внутренних войск и проанализированы возможные пути ее улучшения, а также определена необходимость приобретения профессиональных умений для борьбы с различными проявлениями терроризма и выполнения служебно-боевых задач в экстремальных условиях.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, офицер подразделения специального назначения, внутренние войска, террористическая угроза, профессиональные умения.

In this article some assignments as to the professional preparation of the military special forces units future officers of the Troops of the Interior have been considered; the possible ways of their improvements have been analyzed; the need in getting professional skills with the purpose of fighting against all kinds of terrorism and for discharging any combat missions has been determined.

It should be noted that the high level of professional skills, especially in managing the military special forces units in the conditions of terroristic threats, is the indicator of preparation of the military special forces units future officers of the Troops of the Interior.

The practice of high military school, as for fighting against terrorism and carrying out different missions, shows that there is an actual necessity to form and develop professional skills of future officer.

It is important to note that the successful carrying out of the assigned missions by the military special forces units future officers of the Troops of the Interior of Ministry of the Internal Affairs of

Ukraine, greatly depends on the professional level of officers preparation, their ability to make decisions in difficult situations, the awareness of their professional duties and morale.

Accordingly, it's important to determine the structure of professional skills of the officers of the military special forces units, to motivate the ways and conditions for higher efficiency of their preparation at the of Internal Affairs of Ukraine.

In the article it is also mentioned the recent tendency of growing demands as for professional skills of the officer of the Troops of the Interior. High demands to the Troops of the Interior officer's professionalism are caused by complicated missions that are carried out by special purpose units in the conditions of basic changes of political and economical life of Ukrainian community, growing criminality, renewing methods and means of law enforcement activity.

Future officer of the Troops of the Interior carrying out his combat mission, must be highly competent, well-trained physically, morale and, as a result, be ready for his professional activity. New standards of education, problems in mastering the profession in accordance with the contemporary demands stand before scientists and teachers of the High Institutions of Ministry of the Internal Affairs in their search of ways to more qualitative and productive professional education.

The process of forming professional skills of the military special forces units officers is very dynamic and troublesome. It needs regular and steady higher demands to professional preparation not only during studying but also during carrying out fighting missions. This problem can be solved if this process is organic.

So, the further analysis and determination of the structure of professional skills of the military special forces units future officers in the Troops of the Interior of the Ministry of the Internal Affairs of Ukraine is being planned.

***Key word:** professional training, the officer of military special forces unit, the Troops of the Interior, terrorist threat, professional skills.*

Постановка проблеми. Провідним завданням професійної підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ є забезпечення високого рівня професіоналізму, готовності до виконання службових завдань щодо підтримання громадської безпеки в державі. Важливим показником готовності майбутніх офіцерів внутрішніх військ підрозділів спеціального призначення є високий рівень сформованості професійних умінь, зокрема, в управлінні діями підрозділів в умовах виникнення терористичної загрози. Масштабність та жорстокість прояву тероризму в сучасному глобалізованому світі, зумовлює необхідність міжнародної

системи боротьби з ним, яка досягається перш за все, професіоналізмом особового складу підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ [3, с. 14].

Отже, практика вищої військової школи вимагає розв'язання проблеми формування професійних умінь у майбутнього офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ, щодо боротьби з різними проявами тероризму та виконання службово-бойових завдань в екстремальних умовах.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчує, що проблема готовності майбутнього офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ досліджується в контексті таких основних напрямів:

- розробка міжнародно-правових механізмів протидії тероризму (В. Антипенко, С. Бородін, В. Василенко, В. Григорян, Л. Галенська, В. Ємельянов, Н. Зелінська, І. Князь, Т. Короткий, Е. Ляхов, Б. Макєєв, Л. Моджорян, Ю. Панфілова, Ю. Решетов та ін.);

- теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ (А. Барабанщиков, В. Давидов, С. Муцинов, І. Радванський, М. Баліков, В. Вдовюк, В. Марищук, Н. Городов, В. Слепов, О. Александров, А. Глотчкін, Г. Луков, Н. Феденко, В. Офіцеров, Я. Юрченко, Ю. Сердюк, М. Кошелев, В. Хальзов та ін.);

- формування професійних умінь майбутніх офіцерів внутрішніх військ (С. Полтораєв, О. Барабанщиков, М. Ісаєнко, Д. Іщенко, О. Сафін, М. Дяченко, Л. Мерзляк, І. Радванський, Ю. Сердюк, О. Багас, В. Балашов, М. Дідик, С. Капітанець, В. Кирилов, В. Кушнір, І. Платонов, М. Тарнавський та ін.).

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей підготовки до професійної діяльності майбутніх офіцерів підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом помітно зросла роль підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ у боротьбі зі злочинністю і правопорушниками, що до певної міри змінює їх статус і характер службово-бойової діяльності, по-новому ставить питання підготовки офіцерів

підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ у вищих військових навчальних закладах МВС України. Одним із найважливіших завдань якісної підготовки майбутнього офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ є формування в нього професійних умінь, що зумовлено низкою чинників [3, с. 51].

По-перше, масовим поширенням у світі тероризму в різних формах свого прояву, який перетворився на одну з найбільш небезпечних за своїми масштабами непередбачуваності та наслідками суспільно-політичних і моральних проблем, з якими людство зіткнулося у XXI столітті. Терористичні організації діють як в розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, незважаючи на політичний устрій держав. Поява тероризму тягне за собою численні людські жертви, руйнацію духовних, матеріальних, культурних цінностей. Він породжує ненависть, недовіру та конфлікти між соціально-політичними, національними та релігійними групами. Тероризм належить до тих видів злочинного насилля, жертвами якого можуть стати невинні люди, які не мають жодного відношення до конфлікту.

По-друге, актуальність формування у майбутнього офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ професійних умінь посилюється тим, що вона складає основу професійного потенціалу, стає стимулом розвитку його особистості, професійного самовдосконалення та основою ефективної реалізації набутих навичок щодо боротьби з тероризмом.

По-третьє, розробка зазначеної проблеми певним чином заповнює психолого-педагогічні «прогалини» щодо забезпечення якісної підготовки майбутнього офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ до антитерористичної діяльності. Підтвердженням цього є дані проведеного нами опитування 143 курсантів вищих військових навчальних закладів системи МВД України, яке засвідчило, що переважна більшість респондентів (59,1%) не мали чітких уявлень про зміст умінь антитерористичної діяльності, недостатньо усвідомлювали їх значущість для майбутньої професійної діяльності та мали низьку мотивацію до оволодіння ними.

Саме від рівня професійної готовності офіцерів підрозділів спеціального призначення, їхнього вміння швидко і правильно орієнтуватись в екстремальних ситуаціях, сформованості морально-вольових якостей, усвідомлення свого професійного обов'язку значною мірою залежить успішність виконання поставлених перед підрозділами спеціального призначення внутрішніх військ МВС України завдань [5, с. 72].

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 137 від 22 лютого 1995 року підрозділам спеціального призначення були визначені завдання, які потребують надбання професійних умінь згідно зі специфікою покладених завдань, а саме :

1. участь у спеціальних операціях знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законодавством озброєних воєнізованих формувань чи груп;

2. надання органам внутрішніх справ допомоги в охороні громадського порядку, припиненні масових безпорядків, що супроводжуються насильством із застосуванням зброї, у населених пунктах, а також в установах виконання покарань;

3. участь у спеціальних заходах щодо виявлення, блокування і затримання озброєних осіб, які захопили заручників, особливо важливі державні об'єкти та адміністративні споруди;

4. одержання, вивчення і аналіз інформації про різні прояви терористичної та озброєної організованої злочинної діяльності з метою використання її для виконання покладених на ці частини завдань;

5. Взаємодія із спеціальними підрозділами органів внутрішніх справ по боротьбі з організованою злочинністю, а у разі потреби - з відповідними підрозділами Служби безпеки України, іншими правоохоронними органами, зацікавленими міністерствами, відомствами та місцевими органами влади і самоврядування;

6. у межах компетенції та у взаємодії з Управлінням державної охорони прийняття участі в здійсненні державної охорони органів державної влади України та посадових осіб;

7. участь в забезпеченні громадського порядку, охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян в умовах надзвичайного стану, взаємодія із органами та підрозділами цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Особливої ваги у цьому зв'язку набуває проблема визначення структури професійних умінь офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ, обґрунтування шляхів і умов підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів підрозділів спеціального призначення у вищих військових навчальних закладах МВС України [4, с. 63]. Слід відмітити, що останнім часом намітилась тенденція до зростання вимог щодо професійних умінь офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ. Це зумовлюється багатьма чинниками, а саме: постійне ускладнення завдань, які виконуються підрозділами спеціального призначення внутрішніх військ, бойовий характер служби, зростання відповідальності за життя та здоров'я; підвищення значення професіоналізму серед особового складу підрозділів спеціального призначення внутрішніх військ; реформування внутрішніх військ, яке передбачає посилення уваги всіх структур до проблем особистості і колективу; посилення ролі офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ при діях в екстремальних умовах службово-бойової діяльності; технічне оснащення військ, надходження нових видів озброєння, що ставить перед офіцером підрозділів спеціального призначення, як воєнним спеціалістом завдання їх освоєння, грамотної експлуатації та ефективності застосування при вирішенні службово-бойових завдань; реформування системи освіти в країні, що по-новому ставить проблему організації і методики підготовки кадрів.

Складний характер завдань, що виконують підрозділи спеціального призначення внутрішніх військ в умовах корінних змін у політичному та економічному житті українського суспільства, зростанні злочинності, оновлення

методів та засобів правоохоронної діяльності, зумовлює високі вимоги до професіоналізму офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ.

Майбутньому офіцеру підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ в умовах службово-бойової діяльності необхідний високий рівень професійної компетентності та фізичної підготовки, стійкі морально-вольові якості, які в цілому визначають його готовність до професійної діяльності.

Нові стандарти освіти, важкість оволодіння професією на рівні сучасних вимог ставить перед науково-викладацьким складом вищої школи МВС завдання по пошуку шляхів більш якісної професійної освіти [2, с. 34].

Звертаючись до статистичних досліджень можна відмітити, що до 50% випускників вищих навчальних закладів МВС недостатньо підготовлені до виконання професійних обов'язків, у зв'язку з тим, що вони не мають чіткої уяви про зміст та специфіку майбутньої діяльності, професійно-особистісних якостей необхідних фахівцю.

Підготовка офіцерів підрозділів спеціального призначення ВВ потребує докорінних змін, перш за все, в напрямку підвищення її ефективності та якості. Метою вітчизняної концепції національної освіти МВС, є якісна професійна підготовка фахівців, здатних змінювати дійсність в напрямку стійкого розвитку на основі постановки та рішення нестандартних завдань. Відповідно для розвитку інноваційних здібностей необхідно забезпечити нові технології та пріоритети при виборі змісту освіти. Тому на сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти курсантів вищих навчальних закладів МВС доцільно обґрунтувати перспективні напрями удосконалення організації професійної підготовки та її змісту.

Діяльність підрозділів спеціального призначення має екстремальний характер, тому й висуває особливі вимоги до професійно-особистісних якостей кожного спецназівця, оскільки кожен повинен мати вміння володіти собою в найбільш складних ситуаціях, співвідносити свої дії з суспільними моральними та правовими нормами, толерантно ставитися до людей та їхніх вчинків.

Проблема професійного розвитку фахівця, є відображенням більш загальної проблеми співвідношення особистості та професії в цілому. Процес

формування особистості професіонала отримав у педагогіці назву професіоналізації, та полягає в формуванні у майбутнього фахівця, перш за все, професійних здібностей, які відповідають вимогам професійної діяльності.

Треба відмітити, що вимоги, які висуваються до системи освіти в вищих навчальних закладах МВС, спрямовані на формування гармонійно розвинутої особистості.

Важливим є формування стійкої суб'єктної позиції у курсанта вищого навчального закладу МВС України, що проявляється в постійній реалізації ним бажання самовдосконалюватися, розвиватися, розкривати особистісний потенціал [1, с. 57]

Під час виконання службових завдань майбутній офіцер підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ буде залишатися з проблемою або екстремальною ситуацією один на один. При цьому його поведінка не повинна виходити за рамки, визначені законом. Моделювання ситуацій під час навчання та індивідуальний пошук виходу з них сприяє розвитку стриманості, витримки, стійкості, життєвої позиції.

Успіх багато в чому визначається вмінням професійно використовувати знання в практичній діяльності, умінням урахувати досвід своїх та чужих помилок, а також попередніх поколінь. Професійна етика майбутнього офіцера підрозділу спеціального призначення внутрішніх військ повинна бути основою в його самореалізації у вигляді підвищених вимог до себе та оточуючих.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Процес формування професійних умінь у майбутніх офіцерів спеціального призначення внутрішніх військ МВС України - процес кропіткий та динамічний. Це потребує постійного підвищення вимог до професійної підготовки не тільки під час навчання, а й безпосередньо під час виконання службово-бойових завдань. Тільки при певній систематизації процесу професійної підготовки можливо досягти вирішення даної проблеми. Тому в подальшому планується аналіз та визначення структури професійних умінь у майбутніх офіцерів підрозділів спеціального призначення

внутрішніх військ МВС України, розробка практичних шляхів їх формування в умовах військово-професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук О. Ю. Систематизація існуючих ініціативних сценаріїв та адаптація їх до умов військового середовища / О. Ю. Андрощук // Зб. наук. пр. - Ч. II. – Хмельницький : НАДПСУ, 2005. -№ 34. – С. 5-9.
2. Копылов В. А. Социализация курсантов высшего военного учебного заведения в образовательной, военно-профессиональной деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Копылов В. А. - Казань, 2005. – 244 с.
3. Полторак С. Т. Формування у майбутніх офіцерів МВС України умінь командира підрозділу : [методичні рекомендації] / Полторак С. Т. – Х. : ХАВВ МВС України, 2002. – 56 с.
4. Потапчук Є. М. Теорія та практика збереження психічного здоров'я військовослужбовців : [монографія] / Потапчук Є. М. - Хмельницький, 2004. – 235 с.
5. Шимко В. А. Загальні психологічні критерії оцінки надійності особового складу силових структур / Шимко В. А. // Зб. наук. пр. Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних сил України. - К., 2001. - Вип. 8. – С. 165-171.

Довідка про автора

П.І.Б. : Яковенко Євген Сергійович

Місце роботи : Академія внутрішніх військ МВС України

Посада : Начальник лабораторії кафедри тактики ВВ

Здобувач

Домашня адреса : Харківська область, смт.Безлюдівка, в-зд Зміївський, 2.

Адреса електронної пошти : evgenij.yakovenko.87@mail.ru

Контактні телефони : 0979158138

Науковий керівник: Бойчук Ю.Д.